

вороди». Переяслав-Хмельницький: ФОП Домбровська Я. М., 2016. Вип. 19 (1). 216 с.

Ключові слова: психологічний тиск, групи методів психологічного впливу, кримінальне судочинство, навчовання, маніпуляції, навідні запитання.

Ключевые слова: психологическое давление, группы методов психологического воздействия, уголовное судопроизводство, внушение, манипуляции, наводящие вопросы.

Key words: psychological pressure, groups of methods of psychological influence, criminal justice, suggestions, manipulations, suggestive questions.

ІГНАТЬЄВА ІРИНА ІГОРІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри соціології та психології, кандидат політичних наук

МЕЛЬНИКОВ АНДРІЙ СЕРГІЙОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри соціології та психології,
кандидат соціологічних наук, доцент

МЕТОДОЛОГІЯ МЕНТАЛЬНОЇ КАРТОГРАФІЇ У СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ МІСТА

Соціологія міста отримала статус одного з ключових елементів у системі спеціальних та галузевих соціологічних дисциплін. Протягом останніх декад цей напрямок демонструє низку актуальних теоретико-методологічних здобутків, які мають великий потенціал у різних областях суспільствознавства. До таких здобутків належить методологія ментальної картографії, що розвивається у контексті масштабнішої дослідницької стратегії соціальної топології та соціології простору.

Методологію ментальної картографії у дослідженнях міста одним із перших використав американець Кевін Лінч. В його роботі «Образ міста» було представлено фундаментальні засади аналізу міста як когнітивного образу, що склався у свідомості його мешканців. Автор мав на меті сконструювати образ міста, що став би основою ефективного міського планування, за якого було б враховано різноманітні елементи когнітивної репрезентації середовища: шляхи, вузли, межі, архітектурні домінанти тощо [1]. Результати дослідження було синтезовано у вигляді серії мап із зазначенням помилок у плануванні та, навпаки, сильних сторін міського ландшафту. Попри те, що проблематика соціокультурної ідентифікації виходила за межі дослідницького предмета, розроблена К. Лінчем методологія продемонструвала ефективність у розкритті ціннісних і смислових засад формування соціетальної свідомості міської спільноти.

У контексті соціологічного дискурсу міський простір інтерпретується як сукупність культурних кодів, а образ міста – як результат вибіркової репрезентації. У цій перспективі конструювання ментальних мап спрямовується на відображення колективних уявлень, які символічно поєднують знання, вірування та інтеріоризовані складові певної культури. Такий метод надає можливість не лише з більшою достовірністю оцінювати відносну значимість того чи іншого міського об'єкту, а й виявляти специфіку сприйняття міста різними соціокультурними групами. Так, відомий американський дослідник Стенлі Мілграм трактував місто як соціальне явище, що конструюється у суспільній свідомості: «...не тільки те, що існує, але й те, що *висувається на перший план* суспільством, стає помітним у свідомості окремої людини... Ми розпізнаємо основні складові цього збірного образу не лише через вивчення ментальної мапи окремої людини, а й з огляду на те загальне, що властиво різним людям» [2, с. 97]. Застосування методу ментальних мап дозволило Мілграму виявити певні особливості ідентифікаційних практик мешканців Нью-Йорку та Парижу. Наприклад, було встановлено, що для ментальної репрезентації Нью-Йорку характерною є виразна етнічна сегментація міського простору, тоді як для ментальних мап Парижу даний чинник не мав конститутивного значення.

Метод ментальних мап нерідко застосовується у дослідженнях міграції та мобільності з метою розкриття специфіки процесів трансформації культурної ідентичності та репрезентації міських ландшафтів іноземцями або мігрантами. Сучасний польсько-британський соціолог Марта Москал поєднала метод суб'єктивних мап з нарративним інтерв'ю для аналізу сприйняття дітьми мігрантів країни їх походження та нового дому. У межах даного дослідження було виявлено “транслокальну” ідентифікацію серед молодих мігрантів, чие трансграничне уявлення про дім включає ментальні зображення та емоції, пов'язані як з місцем їх походження, так і з місцем проживання [3].

В аналізі мобільності та міграції вибір досліджуваних суб'єктів може значно впливати на отримувані результати. Дизайн дослідження із використанням ментальних мап «новачків» у місті має ґрунтуватись на розкритті особливостей їх нового статусу, мотивів переїзду, місця походження тощо. Цей аспект відображено у вивченні італійською дослідницею Наусікою Пеззоні сприйняття мігрантами міста Мілан, що дозволило виокремити декілька соціальних груп: респонденти із різними міграційними кореннями, які нещодавно прибули до міста; студенти, що переїхали до міста менш ніж за три місяці до моменту проведення дослідження; мігранти, які за останні декілька років вже пройшли процес первинної адаптації [4].

Репрезентація сучасного міста як простору, сконструйованого у результаті зіткнень та конфронтації, вимагає від дослідника пошуку нових інструментів аналізу взаємовідносин між містянами із різним походженням, а також між мешканцями та окремими районами

міста. Це означає, що дослідження міста має ґрунтуватись на представленні мігрантів як активних суб'єктів, а не сторонніх спостерігачів міста. Практична значимість дослідження ментальних карт «новачків» полягає у створенні основи для розробки ґрунтовних рекомендації щодо реалізації інклюзивної політики при плануванні нових районів міста та реконструкції його сталих зон.

Метод ментальних карт є ефективним у вивченні зв'язку міст з відповідними соціокультурними і регіональними контекстами. Актуальними у цьому значенні залишаються дослідження сприйняття конфліктних зон. Типовим прикладом таких досліджень можна вважати аналіз ментальних скетчів учнів старшої школи, які представляють етнічні спільноти Ізраїлю та Палестини. Отримані дані дозволили зафіксувати образ країни, що включає окуповані території, певні кордони та демонструє значні розбіжності між ментальними та геополітичними мапами [5].

Разом з соціально-економічними чинниками військові конфлікти є поширеною причиною внутрішньої або трансграничної міграції. За даними Міжнародної Організації з Міграції (МОМ), станом на 2016 рік військові конфлікти та насилля стали причиною внутрішнього переміщення 6.9 млн осіб у 37 країнах світу. У цілому було встановлено 40.3 млн внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та 22.5 мільйона біженців. Водночас Україна входить до десятки країн з найвищою кількістю ВПО (близько 1.7 млн) [6]. Метод ментальних карт має суттєвий потенціал у розкритті ціннісних вимірів свідомості та особливостей соціокультурної ідентифікації суб'єктів, що були вимушені покинути своє місто під дією зовнішніх чинників.

У підсумку слід зазначити, що методологія ментальної картографії займає провідне місце в організації галузевих соціологічних досліджень міста як складного соціокультурного феномену. Попри певні обмеження, зокрема – необхідність використання змішаних методик (інтерв'ю, спостереження, автоетнографія, аналіз документів, візуальні методи тощо), дана методологія динамічно розвивається під впливом новітніх технологій, які визначають головні перспективи подальших наукових пошуків у межах окресленої проблематики соціології міста.

Список використаної літератури:

1. Lynch K. The image of the city / Kevin Lynch. – Cambridge : The MIT Press, 1960.
2. Милграм С. Эксперимент в социальной психологии / Стэнли Милграм. – СПб. : Питер, 2000.
3. Moskal M. 'When I think home I think family here and there': Translocal and social ideas of home in narratives of migrant children and young people / Marta Moskal // Geoforum. – 2015. – Vol. 58. – P. 143-152.
4. Pezzoni N. Migrant's maps to explore the contemporary city / Nausica Pezzoni // Planum. The Journal of Urbanism. – 2013. – Vol. 27 (2). – P. 43-52.
5. Ben-Ze'ev E. Blurring the Geo-Body: Mental Maps of Israel/Palestine / Efrat Ben-Ze'ev // Middle East Journal. – 2015. – Vol. 69 (2). – P. 237-242.

6. World Migration Report 2018. International Organization for Migration [Electronic Source]. – URL: https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2018_en.pdf

Ключові слова: ментальна мапа, когнітивний образ, міський простір, соціологія міста, соціальна топологія.

Ключевые слова: ментальная карта, когнитивный образ, городское пространство, социология города, социальная топология.

Key words: mental map, cognitive image, urban space, sociology of city, social topology.

ЗАБОЛОТНА ЛЮДМИЛА ВОЛОДИМИРІВНА

Київський інститут інтелектуальної власності та права
Національного університету «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри конституційного, адміністративного
та міжнародного права, кандидат юридичних наук

ПАРТНЕРСТВО ЗАРАДИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

У вересні 2015 року в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку відбувся Саміт ООН зі сталого розвитку та прийняття Порядку денного розвитку після 2015 року, на якому було затверджено нові орієнтири розвитку. Підсумковим документом Саміту «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» було затверджено сімнадцять Цілей Сталого Розвитку та сто шістдесят дев'ять завдань [1].

Україна, як і інші країни-члени ООН, приєдналася до глобального процесу забезпечення сталого розвитку. Для встановлення стратегічних рамок національного розвитку України на період до 2030 року на засадах принципу «Нікого не залишити осторонь» було започатковано інклюзивний процес адаптації програми. Кожну глобальну ціль було розглянуто з урахуванням специфіки національного розвитку.

Перспективним для України є набутий потенціал у сфері міжнародного партнерства на транскордонному рівні. Україна взяла участь у створенні десяти єврорегіонів, з них у шести напрацьовано успішний досвід співробітництва за такими напрямками, як розв'язання регіональних екологічних проблем, розвиток людських комунікацій (туризм, малий прикордонний рух), співпраця в науковій та освітній сферах тощо. Водночас потенціал єврорегіонального співробітництва наразі залишається невикористаним. Причинами цього є, зокрема, недостатні повноваження місцевих влад у цій сфері, низький професійний рівень управлінців як у сфері місцевого самоврядування, так з питань менеджменту залучених до співробітництва суб'єктів господарювання, а також високий рівень корупції. Слід удосконалити інституційні механізми у сфері транскордонного